

Cyklistická doprava v České republice – legislativa, dokumenty a iniciativy podporující její rozvoj

Ing. arch. Gabriela Blažková
Školitel: doc. Ing. arch. Karel Havliš
Ústav navrhování V., FA VUT Brno
Recenzent: Ing. arch. Aleš Stuchlík

Článek představuje současný stav legislativy a dalších dokumentů týkající se cyklo dopravy v České republice. Jsou zde uvedeny důležité dokumenty a projekty, které se zabývají zlepšením cyklistické situace v našich městech.

Klíčová slova: cyklistika, cyklo doprava, kolo, Cyklostrategie, Uherskohradištská charta, cyklokoordinátor, Central MeetBike, Do práce na kole, Česko jede

Cycle traffic in Czech Republic – legislation, documents and initiatives supporting development of cycling

This article presents the current state of legislation and other documents relating to cycling traffic in the Czech Republic. It contains important documents and projects that deal with improving cycling conditions in our cities.

Keywords: cycling, cycling traffic, bike, bicycle, cycle strategy, Charter of Uherské Hradiště, cycle coordinator, Central MeetBike, Bike to work, Česko jede

1 Úvod

Jízda na kole je nejjednodušší a nejpřirozenější způsob dopravy hned po chůzi. [2]

Již několik let jsou v České republice velmi často skloňována slova jako – cyklistika, cyklostrategie, cyklo doprava. Toto téma úzce souvisí s koncipováním veřejných prostor a s aktivním užíváním města lidmi. Naše země je teprve na začátku, ale čím dál více občanů kolo využívá ve svém každodenním životě. To souvisí také s tím, že vznikají návrhy na změny legislativy, které by umožnily lidem lépe se na kole pohybovat nejen v extravilánu, ale i v městě samotném. Objevují se projekty, které se snaží lidi přimět, aby kolo používali jako součást svého každodenního života.

2 Dokumenty a činnosti související s cyklo dopravou

1.1 Legislativa

Cyklo doprava jako samostatný obor je České republice zatím v začátcích. Zabývá se jí Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a Vyhlášky č. 30/2001 Sb., Ministerstva dopravy a spojů. Legislativní řešení v současné době nevyhovují bezpečnému spolupůsobení cyklistů a dalších dopravních činitelů.

V roce 2011 vznikla pracovní skupina „Komise pro začlenění rozvoje cyklistické dopravy do silniční legislativy“, s pracovním názvem „Cykloskupina“, která připravuje pracovní podklady pro návrhy změn v předpisech. Hledá také další zákony, které s cyklo dopravou souvisí a mohly by ji ovlivňovat.

Navrženo k řešení je zatím následujících třináct témat: 1. cykloobousměrky, 2. jasnější definice bruslaře, 3. jízda na kole nejen při pravém kraji vozovky, 4. křížení a sjednocení práv a povinností, 5. menší množství dopravních značek, 6. možnost provedení zkušebního opatření, 7. nepovinné použití cyklistického opatření, 8. ochrana slabších uživatelů, 9. prostor s převážující funkcí, 10. stezka podél hlavní komunikace, 11. světelné signalizace, 12. víceúčelové pruhy, 13. zklidněné oblasti a snižování rychlosti.

Skupina se inspiruje zejména v německých, slovenských, a polských zákonech v rámci projektu Central MeetBike. Projekt Central MeetBike je společným dílem polsko-česko-slovensko-německého partnerství. Zkušenosti z německých měst mají být aplikovány v partnerských státech a jejich vybraných pilotních městech. Projekt je v české republice realizován v Pardubicích a Uherském Hradišti. Tyto města se sice díky projektu stanou cyklistickými laboratořemi, ve kterých budou pilotně realizována mnohá pro-cyklistická opatření, ale ambicí projektu Central MeetBike je zasáhnout svým know-how mnohem více českých měst, ať již rovinných, či kopcovitých. [1]

1.2 „Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy České republiky – Cyklostrategie“

Důležitým dokumentem pro cyklo dopravu v naší zemi je Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy České republiky (dále jen „Cyklostrategie“), kterou vláda přijala usnesením vlády č. 678 dne 7.července 2004.

V roce 2011 proběhla rozsáhlá analýza, který sledovala plnění opatření Cyklostrategie v letech 2004 – 2011. Dále se začala připravovat aktualizace výše uvedeného dokumentu pod názvem Cyklostrategie 2012. Tento nový pracovní dokument má nahradit dokument z roku 2004. Připravilo ho Centrum dopravního výzkumu, v.v.i., pod vedením národního cyklokoordinátora. Na aktualizaci spolupracují také všechna dotčená ministerstva, kraje, neziskové organizace i odborná veřejnost.

Smysl a vize Cyklostrategie 2012 jsou popsány v následujícím odstavci.

Výhody cyklistiky jsou evidentní - pravidelná jízda na kole zlepšuje zdraví a prodlužuje délku života. Neznečišťuje ovzduší, nespotebovává fosilní paliva. Šetří parkovací místa, je tichá. Děti kola milují.

Jednoduchá analýza nákladů a výnosů došla k závěru, že každá 3 eura investovaná do cyklistiky přináší návrat 5 eur. [2]

Fenomén cyklistiky ovlivňuje ducha celé společnosti a kvalitu jejího života. O tomto by jste se mohli přesvědčit pokud navštívíte některé z měst s vysokou užitností kol. Například V Dánsku, kde používá jízdní kolo každý den téměř 50 % dopravující se za prací, žijí podle výzkumů nejšťastnější lidé na světě.

Základní vizí Cyklostrategie je zpopularizovat jízdní kolo, aby se opět stalo rovnocennou, přirozenou a integrální součástí dopravního systému, jejíž důsledkem by byly minimálně čtyři efekty:

1. Zlepšení mobility v území, efekt bezpečnosti – zabezpečuje resort dopravy.
2. Rozvoj cykloturistiky v území – zabezpečuje resort místního rozvoje.
3. Zlepšení lidského zdraví - zabezpečuje resort zdravotnictví.
4. Ochrana životního prostředí - zabezpečuje resort životního prostředí.

K naplnění vizí je potřeba splnění několika cílů ve dvou úrovních. Cíle jsou specifikovány na národní a na místní úrovni.

Cíle na národní úrovni:

- Zvýšení podílu cyklistiky na 10% do roku 2015 (v průměru na celou ČR).
- Snížení úmrtnost cyklistů o 50% do 2015 (viz EU).
- Podpora cyklistiky – finanční (výstavba bezpečné infrastruktury), hledání vhodných legislativních řešení.
- Podpora projektu „Cyklistické akademie“. Jedná se metodickou podporu rozvoje cyklistické dopravy ve městech a aglomeracích pod heslem „města krátkých vzdáleností“. *Nejrůznější studie opakovaně prokázaly, že 50 % cest ve městech je kratší než pět kilometrů. Na tuto vzdálenost je kolo obvykle rychlejší než automobil. [3]*

- Podpořit rozvoj cykloturistiky projektem „Česko jede“ jako nejdynamičtěji se rozvíjícím segmentu aktivní turistiky v ČR.

Cyklostrategie vychází ze skutečnosti, že odpovědnost za budování cyklistické infrastruktury mají obce a města. [2]

Proto další cíle jsou navrženy pro místní úroveň:

1. Zvýšit počet cyklistů. Potřeba zvýšit podíl cyklistiky v rovinatých městech na přepravních výkonech na 25% do roku 2015.
2. Vytvořit podmínky pro mobilitu.
3. Zajistit bezbariérovost na trase.
4. Vytvořit zázemí v cíli. Jedná se o zkvalitnění podmínek pro parkování a úschovu jízdních kol.
5. Realizovat lepší kampaně. Zefektivnění propagace cyklistiky i jako potenciál pro naše zdraví.
6. Vytvořit zázemí pro odpočinek, anebo podpořit výstavbu bezpečných cyklotras

a doprovodné cykloinfrastruktury, aby bylo kam jezdit ve volném čase a o dovolených a podpořit tak projekt „Česko jede“.

K dosažení těchto cílů je stanoveno pět priority, na které navazují cíle a dílčí opatření (Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy ČR pro léta 2013 – 2020):

Priorita 1 - zajištění financování cyklistické a cykloturistické infrastruktury. Priorita 2 – zvyšování bezpečnosti cyklistické dopravy. Priorita 3 – metodická podpora rozvoje cyklistické dopravy ve městech. Priorita 4 – realizace národního produktu „Česko jede“. Priorita 5 - podpora výzkumu s tematikou cyklistiky.

1.3 Uherskohradištská charta

Uherskohradištská charta vznikla u příležitosti národní cyklokonference, která se konala v Uherském Hradišti roku 2011. Cílem charty, kterou již podepsalo přes dvě desítky měst v České republice, je dlouhodobá aktivní a souvislá podpora cyklistické dopravy, motivace činit konkrétní kroky.

K podpisu Uherskohradištské charty a k zapojení do sítě „signatářů“ měst jsou zapotřebí jen tři podmínky – politická vůle k podpoře cyklistické dopravy (odsouhlasení Radou města), konkrétní specifická opatření ve prospěch cyklistické dopravy a jmenování městského cyklokoordinátora, který bude mít na starosti implementaci Radou města navržených opatření. Podpisem charty je město motivováno ke konkrétním krokům ke kontinuální aktivní podpoře cyklistické dopravy.

Ta byla inspirována tzv. Bruselskou chartou, která vznikla pod záštitou Evropské cyklistické federace (ECF) před dvěma lety v Bruselu. Jedná se o sdružení evropských měst, jejichž společným cílem je dlouhodobá podpora cyklistické dopravy. Doposud ji podepsalo na 57 měst, mimo jiné Budapešť, Krakov, Gdaňsk či Mnichov. Její autoři jsou si vědomi skutečnosti, že bez politické vůle a bez odbornosti nelze zlepšovat podmínky cyklo dopravy ani realizovat dostatek „osvícených“ pro-cyklistických opatření. Nicméně doposud žádné signatářské město Bruselské charty není z České republiky.

Proto přišel tým národního cyklokoordinátora s myšlenkou české obdoby tohoto mezinárodního sdružení. [4]

Charta vymezuje také pojem cyklokoordinátor. *Koordinátorčin je oficiální zástupce města, který v rámci svých kompetencí a reálných možností zprostředkovává a pomáhá zajišťovat koordinaci činností, které vedou k rozvoji cyklistické dopravy a rekreace. [4]* Koordinátorčin zajišťuje plnění cílů charty a zastřešuje další související činnosti.

1.4 Internetová podpora

První verze internetového portálu cyklostrategie.cz, který vznikl před devíti lety, sloužila jako podpora pro schválení Cyklostrategie. V současné době je portál zdrojem odborných informací, zastřešuje několik portálů a je branou k nim.

Jedná se o portál cykloměsta.cz, na kterém se nachází informace určené městům, věnuje se Uherskohradištské chartě (viz. výše). Cyklodoprava.cz má sloužit

cyklistickým městům jako prostor pro sdílení zkušeností a řešení. Třetím portálem je cyklokonference.cz, kde najdeme pozvánky na odborné konference a další zajímavé akce související s cyklistikou. Je zde také možné stáhnout si prezentace z minulých konferencí. Na ceskojede.cz najdeme množství informací pro cykloturistiku. Později by portál mohl sloužit také například pro bikery, in-line bruslaře či pěší turisty, kteří jsou ze zahraničí. Podobné poslání má, v současné době již fungující, švýcarský portál schweizmobil.ch. Posledním z portálů je iBesip.cz, který se věnuje bezpečnosti

silničního provozu.

Obrázek 1: Cyklisté v Uherském Hradišti. Zdroj: NaKole.cz, foto Jitka Vrtalová

CYKLO STRATEGIE

Vaše brána k informacím o cyklo dopravě a cykloturistice v České republice

<p>NÁRODNÍ STRATEGIE ROZVOJE CYKLISTICKÉ DOPRAVY</p> <p>Cyklo dopravní portál určený politikům, projektantům, úředníkům a všem těm, kteří chtějí něco udělat pro podporu</p>	<p>Ceskojede.cz</p> <p>Národní portál pro cykloturistiku určený veřejnosti, jehož cílem je na jednom místě společně propagovat nabídku celé ČR pro</p>	<p>cyklo konference</p> <p>Portál určený odborníkům a politikům, kteří se chtějí dále vzdělávat v oblasti cyklo dopravy a cykloturistiky, nabízí</p>	<p>UHERSKO-HRADIŠTSKÁ CHARTA</p> <p>Portál sloužící ke sdílení zkušeností a aktivit pro-cyklistických měst</p>	<p>BESIP</p> <p>BEZPEČNOST</p> <p>Dopravně-bezpečnostní portál s informacemi o bezpečném chování v provozu nejen na kole</p>
---	---	---	---	--

Obrázek 2: Pražané dnes absolvují na kole jen 2 % svých cest. Zdroj: NaKole.cz

Obrázek 3: Domovská stránka portálu cyklostrategie.cz. Zdroj: cyklostrategie.cz

1.5 Do práce na kole

Kampaň Do práce na kole motivuje požívání kola na cestě to práce. Tato akce probíhá v mnoha evropských státech například v Dánsku, Švýcarsku, Německu. V Dánsku se jí každý rok účastní přibližně 100 000 lidí. Tato kampaň přispívá ke zlepšení povědomí o používání kola v rámci mobility a motivuje k pohybu.

Pořadatelem projektu v České republice je iniciativa Auto*Mat ve spolupráci s brněnskou Nadací Partnerství, sdružením Cyklisté Liberecka a městem Pardubice.

V minulém roce se projektu zúčastnilo přes 2500 účastníků z 510 firem a institucí. V roce 2013 se budou účastnit města Praha, Brno, Liberec a Pardubice. Kampaň lze pořádát v jakémkoliv městě v České republice, nicméně je k tomu potřeba místní organizátor v podobě občanského sdružení nebo místní radnice.

Soutěže se můžou zúčastnit zaměstnanci firem a institucí sídlících v daných městech. Pravidla jsou téměř stejná, liší se drobnými změnami. [5].

3 Závěr

Nedořešené právní otázky v legislativě zatím zamezují projektantům a úřadům schvalovat řešení, která by byly pro všechny účastníky silničního provozu v souladu se zákony a zároveň bezpečná a jasná bez znalosti paragrafů.

Nezanedbatelným vlivem každodenní jízdy na kole je také vliv na fyzické a psychické zdraví člověka. Moderní styl života dlouhodobě zvyšuje neaktivnost populace. Lidé jsou závislí na motorizované dopravě. Stále více lidí trpí chronickými nemocemi, nadváhou či depresí. Výzkumy Dánské cyklistické ambasády ukazují, že jízda na kole může pomoci zlepšit fyzický stav člověka a přinést mu radost a energii potřebnou pro dnešní uspěchaný svět. Přitom pohyb na kole je pro člověka velmi přirozený a nezatěžuje kloubní aparát. I toto je dobrý důvod proč dělat osvětu v této oblasti.

4 Použitá literatura a prameny

[1] Central MeetBike, O projektu – [online]. Dostupné z: <<http://www.cyklodoprava.cz/central-meetbike/projekt>>

[2] MINISTERSTVO DOPRAVY. Centrum dopravního výzkumu, v. v. i.. Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy ČR pro léta 2013 – 2020. Duben 2012 – [online]. Dostupné z: <<http://www.cyklodoprava.cz/file/strategie-politika-cr-zakladni-prehled-priorit-a-cilu-narodni-strategie-rozvoje-cyklisticke-dopravy-cr-pro-leta-2013-2020/>>

[3] JAROSLAV MARTINEK - NÁRODNÍ KOORDINÁTOR ROZVOJE CYKLISTICKÉ DOPRAVY. *Konference Nové trendy v cyklistické dopravě a cykloturistice*. Zlín. 29. června. 2012.

[4] *Uherskohradištská charta*. Uherské Hradiště. 31. 5. 2011. – [online]. Dostupné z: <<http://www.cyklomesta.cz/>>

[5] *Do práce na kole*. [online]. Dostupné z: <<http://www.dopracenakole.net/>>